

підвищення соціальної відповідальності великих підприємств. Рекомендується посилити покарання для великих підприємств, які не впроваджують технології очищення від викидів, енергозберігаючі технології та не розвивають соціальну інфраструктуру [4 с. 201].

Всі ці методи подолання депресії в регіоні будуть реалізовані за допомогою міжнародних програм для потреб малих та середніх підприємств, шляхом створення регіональної інвестиційної інфраструктури, реорганізації та відновлення неефективних галузей.

У висновку можна сказати, що однією з найважливіших сфер державної політики має бути формулювання стратегій розвитку економічно депресивних районів країни, тобто сфер, які втратили своє значення в національній економіці через різні причини та основні проблеми. Без активної та постійної участі держави проблема соціально-економічного розвитку не може бути вирішена за допомогою ринкових методів господарювання. Такий державний нагляд та підтримка можуть бути реалізовані за допомогою спеціальних планів та вдосконалення законодавства

Список використаних джерел:

1. Економіка регіонів у 2015 році: нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ – К.: НІСД, 2015. – 92 с.
2. Павлюк А. Щодо застосування механізмів стимулювання розвитку регіонів [Електронний ресурс] / А. Павлюк. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/November/10.htm>.
3. Смаль І. Туризм як форма господарського освоєння депресивних регіонів [Електронний ресурс] / І. Смаль. – Режим доступу: <http://tourlib.net/stattiukr/smal3.htm>
4. Можайкіна Н.В. Проблеми розвитку депресивних регіонів / Н.В. Можайкіна // Глобальні та національні проблеми економіки. – М.: МНУ. – 2016. – № 10. – С. 197-201.

Шевченко Аліса

к.е.н, доцент

Шкрабак Юлія

студентка 2 курсу ФЕУ

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Одеський державний аграрний університет

**РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ЧЕРЕЗ ДОТРИМАННЯ
НАУКОВО-ОБГРУНТОВАНОЇ СИСТЕМИ СІВОЗМІН**

Останнім часом досить гостро постало питання використання технологій, які направлені на збереження навколишнього середовища і факторів виробництва в рослинництві. Все це пов'язано з погіршенням стану ґрунтів, зменшенням обсягів водних ресурсів, зниженням якості вирощуваної продукції в тому числі і через внесення агресивних хімічних елементів під час виробничого процесу [3]. Вирішити це питання в аграрній сфері можна різними способами, але найдоцільніший, на нашу думку, є перехід аграрних підприємств на ресурсозбереження.

Отже, що ж таке взагалі ресурсозбереження та ресурсозберігаючі технології?

Ресурсозбереження – комплекс заходів щодо заощаджувального та ефективного використання ресурсів на виробництві (капіталу, землі, води, праці).

Ресурсозберігаючі технології - технології, які допомагають зменшити витрати ресурсів під час виробництва та реалізації продукції. Таких як: паливно-мастильні ресурси, сировина, матеріали, водні ресурси, тощо. Ресурсозберігаючі технології включають: використання вторинних ресурсів, утилізацію відходів, рекуперацію енергії та інше. Використання таких технологій забезпечує збереження ресурсів, а також мінімізує забруднення навколишнього середовища.

В результаті використання ресурсозберігаючих і енергозберігаючих технологій в рослинництві відбувається: зниження фондомісткості і матеріаломісткості продукції; підвищення продуктивності праці; скорочення витрат живої і матеріалізованої праці; підвищення якості продукції; раціональне застосування праці менеджерів і маркетологів; використання вигод міжнародного поділу праці та ін. При системному підході усе сприяє зростанню ефективності економіки на мікро- та макрорівні, підвищенню конкурентоспроможності продукції рослинництва [2].

Існують різні напрями ресурсозбереження при виробництві продукції рослинництва, але, на нашу думку, першочерговим напрямом є саме вирощування с.-г. культур на основі науково – обґрунтованих правил чергування їх в часі і просторі. Дотримання науково-обґрунтованої системи сівозмін - мінімізація витрат при вирощуванні сільськогосподарських культур. І це йдеться не тільки про фінансові ресурси, а в першу чергу про зменшення «втрат» земельних ресурсів. А точніше про мінімізацію негативного впливу інтенсифікації виробництва на родючість землі. При дотриманні науково-обґрунтованої сівозміни аграрії мають змогу мінімізувати рівень захворюваності с.-г. культур в посівах за рахунок правильно підбраного попередника; зменшити рівень застосування мінеральних добрив та інших хімічних речовин, які спричиняють руйнацію ґрунту (виникнення еродованої орної землі); зберегти рівень вологості тощо.

Загалом використання сівозміни є економічно доцільним напрямом. Так як при виборі кращого попередника мінімізуються витрати коштів на добрива та хімічний обробіток (не залишається велика кількість насіння, коренів та бур'янів; не мають спільних шкідників і хвороб; не залишає токсичних викидів кореневої системи, залишає достатню кількість поживних речовин тощо), водних ресурсів (попередник залишає достатню кількість вологи в землі), матеріальних ресурсів і ресурсів технічного забезпечення (менша кількість технологічних операцій обробітку ґрунту). А також, що є не малозначним, при дотриманні зазначеного напрямку ресурсозберігаючої технології - рівень прибутку має зростаючу динаміку.

Сівозміна – це науково обґрунтоване чергування сільськогосподарських культур і парів у часі й на території або тільки в часі. Чергування в часі – це щорічна або періодична зміна культур і чистого пару на конкретно взятому полі. Чергування на території означає, що земельний масив сівозміни поділений на поля, де щороку (почергово) вирощуються культури. На кожному полі вони чергуються в часі [1].

В основі сівозмін лежить науково-обґрунтована структура посівних площ, що є співвідношенням площ під різними культурами і чистим паром, вираженим у процентах до загальної сівозмінної площі [2]. Сівозміна розробляється відповідно до спеціалізації господарства, екологічних умов, територіального розташування, тощо. Кожна сівозміна має певну кількість полів та встановлений алгоритм чергування культур.

Правила чергування культур у сівозміні:

1. Не слід розміщувати підряд на одному полі с.-г. культури, корені яких проникають на велику глибину в ґрунт, що викликає висушування його нижніх шарів (соняшник, цукровий буряк, люцерна).

2. Якщо с.-г. культура, яку планують сіяти, має схожі або однакові шкідники і хвороби відповідно до попередника - сівба є категорично недоцільною (кукурудза і просо, томати і картопля).

3. Потрібно брати до уваги наскільки засмічене поле залишає після себе попередник, особливо якщо с.-г. культури надто чутливі до засміченості культури (просо, баштанні культури, цукрові буряки).

4. Строки збирання попередника повинні бути оптимальними, особливо для озимих культур (необхідний час для проведення усіх технологічних операцій щодо підготовки ґрунту до сівби).

5. Необхідно звертати увагу на біологічні особливості попередників. Бажано, щоб залишалось достатньо вологи в ґрунті; має бути низький рівень забур'яненості полів, залишків насіння та коренів, відсутність спільних хвороб і шкідників.

6. Необхідно дотримуватись періоду повернення культури на попереднє поле вирощування (наприклад: ріпаку через 4 роки, соняшнику через 6-7 років).

7. Обираючи порядок чергування культур у сівозміні, слід враховувати, що різні культури залишають після вирощування їх на полі різні пропорції поживних речовин, які необхідні для вирощування наступної культури.

Також слід зазначити, що сівозміна являє собою ряд послідовних етапів: створення та розробка самої схеми чергування культур, розробка системи обробки ґрунту, удобрення, закінчуючи здійсненням плану сівозміни.

Висновок. Правильно розроблена сівозміна має багато переваг, які сприяють: росту врожайності сільськогосподарських культур і підвищенню якості вирощуваної продукції; раціональному використанню земельних, матеріальних і трудових ресурсів та технологічних засобів упродовж всього виробничого процесу; збереженню та відтворенню родючості ґрунтів; відтворенню балансу між органічними речовинами і мінеральними елементами живлення ґрунтів та культур; збереженню, накопиченню та доцільному використанню вологи; зменшенню забур'яненості, зменшенню розвитку та поширення

шкідників і збудників хвороб сільськогосподарських культур; збереженню навколишнього середовища. Дотримання правил чергування с.-г. культур в сівоzmіні забезпечить зростання їх урожайності на 25-30% та зниження собівартості отриманої продукції, що в свою чергу забезпечить зростання прибутковості та рентабельності виробництва продукції рослинництва.

Список використаних джерел:

1. Землеробство. Наукові основи сівоzmін». URL:http://megalib.com.ua/content/3037_31_Naykovi_osnovi_sivozmyn.html (дата звернення:04.11.2021)
2. Ресурсозберігаючі технології та ресурси. Основні поняття ресурсів, ресурсозберігаючих технологій. URL: <https://ukrbukva.net/4057-Resursosberegayushie-tehnologii-i-resursy.html> (дата звернення:04.11.2021)
3. Шевченко А.А., Кобилянський А. Інноваційні ресурсозберігаючі технології – шлях до економічного розвитку аграрних підприємств. *Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства*: тези II міжнар. науково-практичної конференції (6-8 листопада 2019 р.). Житомир, 2019. С. 455-458 URL:<https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/455.pdf> (дата звернення:04.11.2021)